

Riera del Bisbe Pol i del Pare Fita

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Riera del Bisbe Pol i del Pare Fita

Coordenades:

Latitud: 41.579715305114
Longitud: 2.550960816443
UTM Est (X): 462568
UTM Nord (Y): 4603212

Classificació

Número de fitxa 08006 - 66
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVI-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic. Nivell 2-B
Data aprovació: dc., 18/07/1990 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament d'Arenys de Mar (Riera del Bisbe Pol, núm. 8, 08350 Arenys de Mar)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dj., 27/10/2022 - 08:45

Descripció

La Riera d'Arenys, que pren el nom de Riera del Bisbe Pol en el tram més meridional, des de la N-II fins l'alçada del carrer del Bisbe Vilà Mateu i del Pare Fidel Fita en el tram més septentrional; és l'eix vertebrador de la vida del municipi. És el principal eix comercial, de comunicacions i de relacions públiques de la població.

De fet, el mateix nom d'Arenys ja indica la rellevància d'aquest element. L'aspecte actual, plenament urbanitzat, és fruit de segles de transformació. Una de les més determinants fou l'asfaltat que acabà amb un soterrament. El Pla especial de Protecció del Patrimoni destaca alguns elements d'interès que pretén preservar com a testimonis significatius en l'urbanisme i paisatge arenyenc tals com les amples voreres, formades amb lloses de pedra que arriben fins a l'alçada del carrer nou. També destaca l'arbrat, format per fileres de plataners, situats a les vores de els respectives voreres. Aquests arbres foren trasplantats de la Devesa de Girona, l'any 1865. Amb el seu brancatge unifiquen l'àmbit i suavitzen visualment les desigualtats d'alçada de les edificacions que s'han produït en els darrers anys.

Seguint el projecte de la urbanització de la Riera, a les voreres de la part alta (Pare Fita) s'utilitzen llambordes de ceràmica vermella, com marca el projecte de Batlle i Roig. Però a la part baixa (Bisbe Pol), es manté el projecte de Fané i Fernández, col·locant lloses de pedra de Girona.

Observacions:

En entrar a Arenys de Mar, rep el cabal del rial de can Sala per després restar soterrada en una estructura de formigó fins desembocar a la mar. Vista la desembocadura des de mar, aquesta queda flanquejada, a llevant pel turó del Mal Temps i a ponent pel turó de la Pietat. Altres rials que s'hi aboquen són el rial de can Catà, el de can Pica i el de sa Clavella.

L'orografia arenyenca emmarcada en una serralada amb alguns contraforts gairebé arranats fins a la mar, ha permès la formació d'uns rials ben constituïts. Tots ells estan disposats perpendicularment en relació a la línia del litoral i romanen gairebé sempre eixuts. Aquest fet ha comportat que al llarg dels segles, les seves lleres saulonoses s'hagin aprofitat com a vies de comunicació. Però quan plou, es transformen en veritables torrenteres, que en desbordar-se poden provocar serioses inundacions.

En termes geològics, aquest curs d'aigua, com la resta que configuren la comarca del Maresme, formen part de l'antic massís catalanobalear que es formà ara fa aproximadament, uns 350 milions d'anys, a finals del Paleozoic. És el resultat de la fissura i desplaçament de la placa tectònica que havia format l'encara més antiga Pangea. Posteriorment, els plegaments alpins, i el trencament i enfonsament del massís catalanobalear ara fa entre 60 i 15 milions d'anys, va deixar tan sols a la superfície, el que ara coneixem com a serralada prelitoral i serralada litoral. Per això, el subsòl està format bàsicament per granits i granodiorites. En canvi, el relleu sinuós de les muntanyes que ens envolten són el resultat d'esdeveniments que van tenir lloc ara fa un parell de milions d'anys.

Així doncs, per una banda, ens trobem unes muntanyes normalment arrodonides i uns cims que tot just assoleixen, per la majoria, els 500 metres d'altitud, a causa del procés de meteorització. I per l'altra, una massa sorrenca formada pel resultat d'aquest procés d'erosió, sobretot per l'aigua corrent procedent de la pluja que va descomponent el granit (format per quars, feldspat i mica). Aquest material és evidentment el que trobem als llits de les rieres, i allí on el feldspat s'ha desfet, s'hi localitzen argiles.

En el tram nord no urbanitzat, fora del terme, la vegetació hi juga un paper transcendent ja que conforma un ecosistema particular, que en el municipi d'Arenys és visible en els rials. Ens referim a la vegetació, que és l'encarregada de fixar els marges tot evitant-ne l'erosió. A les capçaleres dels rials i torrents i sobretot de la conca del riera d'Arenys és de vital importància ja que evita que l'aigua no llisqui a gran velocitat augmentant la seva força d'erosió, i alhora que filtri millor cap a l'interior de la terra.

Història

Tret de les primeres construccions de finals del segle XVII prop de la desembocadura de la Riera del Bisbe Pol, no és fins al segle XVIII que es comença a edificar a les ribes dreta i esquerra. No tenia cap lògica edificar a tocar d'un curs d'aigua generalment sec que podia baixar de sobte i endur-se la feina de tota una vida.

Però quan construeixin, ho faran aixecant les cases prenent la precaució d'elevat les entrades amb dos o tres graons respecte al llit de la riera i disposant les portes exteriors i en la utilització dels batiports i els batents de les portes que s'obrien normalment cap enfora per assegurar una resistència molt més gran a l'aigua en cas d'una rierada forta. Com a Vilassar de Mar, els corders hi enquitranaven les cordes i les processons la travessaven quan aquestes discorrien entre un dels quatre carrers principals: el carrer d'Amunt, el d'Avall, l'Ample i el d'en Perera. Amb la plantada d'arbres l'any 1865 es comença a dibuixar el futur urbanístic i vertebrador que es farà realitat amb la col·locació de voreres a les acaballes de segle XIX. A Ponent de la riera, la torre de guaita coneguda amb el nom de Torre de Mar, construïda l'any 1551 s'enderroca l'any 1812.

El tram inicial de la riera fou conegut durant molt de temps com a *Través*, a causa d'un enginyer per establir la quantitat de sorra provinent de les baixades d'aigua. El 8 de juliol de 1886, Francesc de Pol i Baralt (Arenys de Mar 1854-1914), de qui la riera, per la banda de llevant fins al carrer Nou, prendrà nom anys després, com a vicari d'Arenys, beneïa el pont del capdavall de la riera, que son germà Bonaventura, alcalde d'Arenys de Mar fa construir. El 16 de juny de 1907 era consagrat bisbe a l'església parroquial de Santa Maria.

Per la festa de Sant Zenon de l'any 1927, a partir del carrer Nou, la riera rebria el nom d'un altre personatge il·lustre, el Pare Fidel Fita.

La problemàtica de les rierades s'accentuà amb l'urbanisme. A Arenys de Mar, una paret protegia els horts del carrer de l'Església i el sector de llevant. Per aquesta raó, des de finals del segle XIX es construïren les voreres a banda i banda de la riera, limitades per un muret d'uns quaranta centímetres d'alçada.

A partir de 1957, l'Ajuntament inicià l'asfaltat de la riera, ja que cada vegada més hi havia més trànsit de vehicles, alhora que es convertia en una zona d'estacionament. Malauradament, l'asfaltat comportava una acceleració de les aigües i oblidant les rierades, la gent veia com la rierada s'enduia els vehicles sense poder-hi fer res. La sirena d'alerta no servia de massa res ja que quan la rierada era sobtada perquè havia plogut a muntanya, ja no hi havia res a fer. A partir dels anys noranta del segle XX, el Pla Molins s'impulsà a través d'una campanya mediàtica molt forta que tingué com a resultat el soterrament de moltes rieres del Maresme.

Bibliografia

CASSÀ i BARRERA, Joaquim (2015). Carrers d'Arenys de Mar. Crea't Edicions.

ESPRIU, Agustí; NOGUERES, Núria; DE PONS i RECOLONS, Maria Assumpció (1983). Aproximació històrica al mite de Sinera. Barcelona. Editorial Curial.

FORN SALVÀ, Francesc (2002). Entranyable riera. Estudi geograhicohistòric de la riera d'Arenys de Mar. Els llibres del Set-ciències.

FORN SALVÀ, Francesc (2018). *La riera d'Arenys, un patrimoni singular, dins Aigua. Recurs vital, social, cultural i econòmic al Maresme. Trobada d'Entitats de Recerca Local i comarcal del Maresme, núm. 12, p. 139-145.* Ed. Arxiu Comarcal del Maresme.

GUTIÉRREZ, j. (1992). Les rierades del Maresme: Problemàtica de la interacció entre els medis natural i antròpic com a pas previ per a l'Ordenació de l'espai torrencial. Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, 168 pp.

MASCLANS, FRANCESC (1999) - "Guia per a conèixer els arbres", actualitzada per Oriol de Bolós. Barcelona. Flor del Vent Edicions.

PELAGIO BRUALLA, Manel (1998). Les rierades del Maresme: planejament, gestió i risc d'avingudes. Barcelona. Congrés editorial.

RIBA ARDERIU, Oriol (1995). *Qüestions obertes sobre la geomorfologia, la hidrologia i la sedimentologia de les rieres del Maresme i del Barcelonès amb exemples de la riera d'Arenys*, dins Trenta-dos aspectes de ciència i tecnologia. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, p. 281-316.

Enllaços d'interès:

[Blog de Rafel Muñoz.](#)

